

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

האוניברסיטה
העברית בירושלים

סתיו תש"ס

כתב העת של ור"ה - ועד
ראשי האוניברסיטאות
גליון 6

אקדמיה

אוניברסיטת תל-אביב

אוניברסיטת בר-אילן

אוניברסיטת חיפה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מה בגליון:

- 3 הדוקטורנטים של הדור הבא
פרופ' משה קווה
- 4 בית היוצר לידע
פרופ' יעקב זיו
- 8 הנהירה לתואר II
פרופ' דן עמיר
- 14 מערכות המידע ושנת 2000
אשר רוטקופ
- 16 משולחן ור"ה
רפי בילוגורסקי
- 18 קידום הסטודנטים והמרצים הערביים
עורך "אקדמיה"
- 20 בעקבות "מדע וטכנולוגיה"
פרופ' זאב אלפסי
- 22 האם חוקר מצטיין = מורה מצטיין?
פרופ' נירה חטיבה
- 25 לחבוש שני כובעים
ד"ר עמליה אוליבר-לומרמן
- 27 שחיקת עמוד השדרה
ד"ר נילי מארק
- 33 חידושים באוניברסיטאות

אקדמיה

כתב העת של

ועד ראשי

האוניברסיטאות

(ור"ה)

ISSN 0793-8519

עורך: ארנון בן-נחום

קשרי ציבור: דגניה כהן

ניהול: רפי בילוגורסקי

עיצוב: מיכל סמו וטלי ניב-דולינסקי,

היחידה לגרפיקה ולהוצאה לאור,

אוניברסיטת תל-אביב

הפקה: בית הדפוס של אוניברסיטת ת"א

להגשת כתבי יד, כתובת המערכת:

אקדמיה - כתב עת

ור"ה - ועד ראשי האוניברסיטאות

האוניברסיטה העברית, נבעת רם

ירושלים 91010

טל' 02-5635433

פקס' 02-5662687

פרופ' מנחם יערי מהאוניברסיטה העברית הזכיר שלפני כשלוש-ארבע שנים הוקם מגזר די נרחב של מכללות אקדמיות ונקבע שזה יהיה מגזר של מוסדות להשכלה גבוהה. האם אנו יכולים לבוא ולומר להם היום: "אתם מוסדות להשכלה גבוהה, אבל מחקר? לא! תארים מתקדמים? לא! אתם תעניקו השכלה גבוהה, אבל דבר אחד לא יהיה לכם, וזה שאר רוחו". הדבר הזה שם את כל מושג ההשכלה הגבוהה לחוכא ואיטלולא. לכן טוב עשו המל"ג ופרנסי ההשכלה הגבוהה בישראל שהכירו בעובדה שאי אפשר לעצור את המכללות. יתר על כן, חוקרים טובים יש לעודד גם כשהם נמצאים במכללות.

באוניברסיטאות, ושאלה איך נקלוט את הבוגרים הרוצים להמשיך לתואר שני. לדעתה התשובה צריכה להינתן בשלושה מישורים: איכות התלמידים, ההיבט התקציבי ונגישות התלמידים. הצד האיכותי הוא הפחות רלבנטי, ולראייה - במקום בו אין השלכות כספיות, כמו במכללות הפרטיות, אין כלל דיון בשאלת הזכות לפתח תכנית כלשהי. לא מדובר במתן הכרה, אלא בזכות המכללות הציבוריות לנסות את כוחן בפיתוח לימודי תואר שני, כשהפוסק האחרון היא המל"ג. הוויכוח על יכולת המכללות לפתח תואר שני יישומי הוא חסר שחר, כי הסגל המלמד בהן הוא ברובו אנשי אקדמיה בעלי ניסיון בהוראה לתארים

ההבדל הגדול בין מעבדות מחקר בישראל ובמוסדות טובים בארה"ב הוא בגודל קבוצות המחקר. קבוצת מחקר בטכניון בראשותו של פרופ' סרדי ברוקשטיין בתחום שיפור טכניקות חיפוש באינטרנט והגדלת יעול רובוטים, בעקבות חקר חוכמת החרקים. מימין לשמאל: ישראל ובנר, פרופ' מיכה לינדנבאום ופרופ' אלפרד ברוקשטיין.

מהצד השני, המל"ג נקטה בצעד נמהר. להחלטה כזו היה צריך לקדום דיון מקיף במכלול מהות התואר השני, בהתמשכות הבלתי נסבלת של הלימודים לתואר זה, מעל שש שנים בממוצע, בשאלה האם מסלול המכשולים הארוך הזה נחוץ למי שממשיך לדוקטורט, או בשאלה אם לא היה עדיף להחליף את התואר השני הפרופסיונלי במקצועות מסוימים, כמו הנדסה, בתואר ראשון ארבע-שנתי.

פרופ' חנוך גוטפרינד מהאוניברסיטה העברית פתח בסקירה היסטורית על התפתחות מבנה התארים בארץ. הדגם שלנו הוא דגם כלאיים בין שני דגמים שלכל אחד מהם יש היגיון בפני עצמו - הדגם הקודם, הדגם הגרמני של האוניברסיטה ההומבולדית והדגם האמריקאי שויתר, למעשה, על תואר המוסמך. דבר זה יצר בארץ אנומליות ומתחים רבים. השאלה איננה רק אם התואר השני הוא תואר נלמד או תואר מחקר, אלא

מתקדמים כמו מרצים שלא קיבלו קביעות, מורים מן החוץ ופנסיונרים. עיקרו של הויכוח נסב על ההיבט התקציבי. בהנחות סבירות, העלייה האדירה במשקל המכללות במערכת היא גם עלייה ביכולת האקדמית הממוצעת שלהן. עלות הקליטה של סטודנטים לתואר שני באוניברסיטאות בלבד היא בלתי סבירה. מי שמציע שלא לפתוח לימודי תואר שני במכללות דן את תלמידיהן לאי המשך לימודים. במכללות הציבוריות נמצאים תלמידים משכבות הכנסה נמוכות יחסית, הם גרים בפריפריה ואין שום סיכוי שיעמדו בעלויות של מכללות פרטיות.

מההיבט של איכות הלימודים והסגל, האפשרות לפתח במכללות תוכניות לתואר שני מהווה תמריץ חיוני. אך קיימות סתירות פנימיות בין הדרישות האקדמיות מהמכללות ובין חלקן בתקציב (כ-6% מתקציב ות"ת ל-40% מתלמידי המכללות) ותנאי העבודה של מורי המכללות, ובייחוד עומס ההוראה הכפול. "תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו".